

Inleiding

Midden de crisis die het kerkelijke geloven vandaag doormaakt, horen we naast veel onverschilligheid toch ook over een nieuwe gevoeligheid voor religie en spiritualiteit. Die laatste woorden worden dan dikwijls in een brede en vage zin gebruikt om een realiteit aan te duiden die de materiële en rationeel grijpbare orde overstijgt. In die context is het goed vanaf het begin te verduidelijken wat we onder "spiritualiteit" verstaan. In wat volgt gaat het telkens om een manier van leven in de gezindheid die Jezus eigen was.

Spiritualiteit duidt voor ons op een levenswijze in de Geest van de Heer: leven naar zijn voorbeeld en in de kracht van zijn Geest. Het gaat dus om de evangelische grondhouding die ons hart en onze geest, ons bidden en werken, heel ons leven als christen en als priester doordrenkt. In de tekst die volgt laten we dan ook enkele verzen uit het Nieuwe Testament klinken. Ze kunnen ons helpen om vanuit een evangelische inspiratie ons leven verder te (laten) voltooien.

Iedere periode in ons leven geeft een eigen kleur aan ons concrete bestaan. Ook de beleving van ons geloof en onze roeping evolueert mee met de voorbij schrijdende jaren. Er is ongetwijfeld een vaste kern in onze priesterspiritualiteit die min of meer gelijk blijft doorheen de jaren. Maar er zijn ook klemtonen die verspringen al naar gelang de periode waarin we ons bevinden. In de beginjaren na onze eerste benoeming is de beleving van ons priesterschap anders dan in de jaren waar we grote verantwoordelijkheden mogen dragen. Ook de periode na onze pensionering, met meer rust maar dikwijls ook meer zorgen qua gezondheid en huisvesting, geeft een eigen kleur aan ons priesterschap. Enkele van die kleurschakeringen willen we nu even overlopen. Ons overzicht zal onvolledig zijn en bij iedere priester nog een heel eigen mengeling van kleuren laten zien. Daarom spreken we ook over enkele bouwstenen' voor een spiritualiteit van priesters-senioren. Ze vormen een aanzet voor verdere persoonlijke reflectie en uitwisseling met confraters.

1/

Een terugblik op ons leven en werken als priester laat heel wat herinneringen naar boven komen. Er waren tegenslagen, momenten van ontgoocheling en periodes waarin we zelf wellicht tekortschoten. Niet al onze dromen zijn uitgekomen. Niet alles in het leven loopt nu eenmaal zoals we het hadden verwacht. Hopelijk krijgen die donkere kleuren van pijn en ontgoocheling niet de bovenhand. God behoede er ons voor dat we stranden in cynisme of verbittering.

In de laatste periode van ons leven kunnen we hopelijk **groeien in dankbaarheid**.

We hebben zoveel redenen om altijd en overal dankbaar te zijn. We blijven ons verheugen over de gave van het leven, geboren uit de liefde van onze ouders. We herinneren onze vaders en moeders in het geloof die ons thuis, op school, in de jeugdbeweging of waar en hoe dan ook vertrouwd maakten met de Heer en zijn Blijde Boodschap. Er is toch zo veel dat we van God en mensen hebben mogen ontvangen: ons geloof, onze opvoeding, onze talenten, ons basisvertrouwen, zoveel kansen die we kregen om te groeien en te bloeien als mens, als christen, als priester. We willen ook erkentelijk zijn voor alles wat we mochten verwezenlijken in school en parochie. We steken de pluimen die we daarvoor kregen best niet allemaal op onze eigen hoed. Paulus formuleert het zo: *“Trouwens, vriend, wie vindt jou zo belangrijk? Wat heb je dat je niet gekregen hebt? En als je alles cadeau gekregen hebt, waarom die drukte alsof alles van jezelf kwam?”* (1 Kor 4,7). We danken God om de kracht, de wijsheid, de goede medewerkers die Hij ons schonk bij al ons plannen en bouwen, in de vorming en begeleiding van veel mensen.

Achteraf gezien, durven we zelfs dankbaar omzien naar de moeilijker tijden die we doormaakten. We zijn dankbaar omdat we konden trouw blijven aan onze roeping en kracht vonden om telkens weer opnieuw te beginnen. Nu het meer zichtbaar wordt dat onze levensweg ten einde loopt, kunnen we best leven als 'eucharistische mensen', die niet alleen met woorden maar met heel hun hart en levenshouding belijden dat God onze dankbaarheid meer dan waardig is.

2/

Iedere mens loopt in zijn leven enkele kwetsuren op. Misschien waren we het slachtoffer van één of andere vorm van onrecht of uitsluiting, van ongegronde roddels of verdachtmakingen. We dragen wonden mee als we geleden hebben onder de harde woorden van confraters of het onbegrip van oversten. Ongetwijfeld hebben we allen pijn van de achteruitgang van de kerk en van de kritiek op haar vrijgesteld. Het is ook mogelijk dat we in familie- of vriendenkring heel wat moesten incasseren in ruzies en felle discussies. Niemand is immuun voor dergelijk kwetsende gebeurtenissen. Niemand is er vrij van. Grote vraag is wel hoe we met dergelijke wonden omgaan. Zitten we er lang en veel in te peuteren waardoor het gapende, open wonden blijven? Of laten we gewoon de tijd passeren en komt er langzaam **genezing** totdat enkel nog een litteken te zien is dat echter geen pijn meer veroorzaakt? Is de tijd dan een wonderdokter? Is het niet veeleer nodig goede geneesheren en -vrouwen te zoeken die ons begeleiden in de verwerking van onze kwetsuren? Richten we ons voldoende tot de Heer die onze wonden heelt met zijn liefdevolle aandacht en zorg?

Bij dit alles bidt een priester ook om kracht om anderen van harte te kunnen **vergeven**. We houden haat en wrok best buiten ons hart, al weten we uit ervaring dat dit niet altijd eenvoudig is. Kracht om te vergeven is één van de mooiste genadegaven die ons kunnen te beurt vallen. Door de mildheid en goedheid die we anderen betonen, genezen onze eigen wonden. Meer dan we vermoeden komt het schenken van vergiffenis ook onszelf ten goede. Ons hart vindt een vrede terug die spoorloos leek. Ook

wordt het steeds meer duidelijk dat we zelf mensen gekwetst hebben en vergeving nodig hebben. De stap zetten naar een eerlijk bekennen en bedelen om vergeving ligt niet voor de hand, maar kan zo bevrijdend en helend werken.

Dit alles kan in een vernieuwde beleving van het verzoenings sacrament ter sprake komen. Daar vindt ons hart de Simeonsvrede waar het zo naar verlangt. We zouden zo graag in vrede kunnen (heen gaan, in harmonie met God, met de anderen en met onszelf. De woorden uit de lofzang van de dagsluiting maken we dan graag tot de onze: *"Uw dienaar laat Gij, Heer, nu naar uw woord in vrede gaan: mijn ogen hebben thans uw heil aanschouwd..."* (Lc 2.29.30).

3/

Waar is de tijd dat we ons gedreven konden inzetten en soms aanstellen voor grote idealen maar soms ook voor zaken die achteraf vrij bijkomstig blijken te zijn? We hadden dromen en veel energie en goede wil om ze waar te maken. Veel moest soms wijken om onze principes te (doen) eerbiedigen. Jong en enthousiast dachten we het leven in eeuwigheidstermen: alles was veelbelovend begin en wie dacht aan het einde? Vrijmoedig en strijdvaardig wilden we *Vlaanderen vernieuwen in Christus, de katholieke opvoeding verzekeren in school en jeugdbeweging, de missies steunen, parochies doen bloeien en de christelijk sociale organisaties uitbouwen.

Met de jaren hebben we **leren relativeren**. Het helpt veel als we met de nodige humor af en toe ook eens om onszelf kunnen lachen. Veel plannen en projecten bleken maar een tijd mee te gaan. Sterke idealen (missionering, huwelijksmoraal, eerbied voor het leven) scoorden in een nieuwe tijd lang niet meer zo hoog in de samenleving en zelfs niet in de kerk.

Kleine of grote haperingen qua gezondheid maakten ons duidelijk dat onze aardse levenskracht beperkt is. We kunnen niet meer in een boog voorbij het inzicht lopen dat we broze wezens zijn van wie de dagen geteld zijn. Al wat we hier op aarde zijn en kunnen, gaat voorbij. We stonden dikwijls genoeg bij een ziek- of sterfbed om te beseffen hoe vergankelijk en nietig we zijn. We staan al eens langer stil bij het graf van geliefden die ons in de dood zijn voorgegaan. We vechten met de vraag of alles eindigt in het niemandsland van de dood. Alles lijkt erop te wijzen dat het zo is. Wie nuchter denkt en wetenschappelijk waarneemt, stelt vast dat de dood het einde is. We hebben al vlug door dat het dan een schamele troost is te moeten voortdoen met de gedachte dat de doden verder leven in de herinnering van wie achterblijft. Wie denkt nog aan onze voorouders en verre voorgangers? Durven wij ons toevertrouwen aan Jezus' belofte dat de doden de kracht van zijn opstanding zullen gewaar worden en geroepen zijn om te delen in zijn heerlijk leven? Veel van onze tijdgenoten halen de schouders op als ze die vraag horen. Mocht het ons gegeven zijn om in tijden van aftakeling en naderend levenseinde de

hoop te bewaren op nieuw Leven voorbij de dood. In ons hart kan het verlangen groeien om 'voor altijd samen te zijn met de Heer' (cf. 1 Tes 4,17).

4/

Het is ons aller droom geweest mensen nabij te zijn in uren van miserie en verdriet. In Jezus' naam wilden we hen tot troost en steun zijn. We dachten er niet onmiddellijk aan dat ook voor ons het uur zou aanbreken van het binnengaan in het **mysterie van het lijden**, zoals Jean Vanier het noemt. We worden ziek en afhankelijk. We lijden onder het verlies van onze liefste omgevers. Onze krachten nemen af en we vinden niet altijd de moed om verder te leven. We worden wat angstig bij de vraag wie er voor ons zal zorgen, waar we terecht kunnen als we hulpbehoevend worden. Voor velen van ons krijgt het kruis een duidelijker plaats in de laatste periode van ons leven.

Hopelijk mogen we in de kwade dagen van het leven ook binnengaan in het **mysterie van de solidariteit**. Het is een zegen in dergelijke omstandigheden te kunnen terugvallen op trouwe vrienden die niet van onze zijde wijken. Het is midden onze ellende een bron van vreugde zoveel deskundige hulpverleners en zorgdragers te mogen ontmoeten. Als het duister ons overvalt, is het een ware genade vertrouwen te kunnen schenken aan de Heer die met ons gaat, dag na dag, uur na uur. Telkens Gods naam - 'Ik zal er zijn' of 'Ik ben met u alle dagen (cf. Mt 28,20) - mag klinken in ons gelovig hart, wordt er nieuwe moed en nieuw vertrouwen geboren. Zonder te weten hoe', toch kunnen vertrouwen dat God ons blijft dragen, maakt ons sterk en geeft ons draagkracht als het lijden ons deel wordt.

5/

In onze actieve jaren hebben we met veel mensen samengewerkt. We ontmoetten ook veel mensen op vergaderingen, liturgische vieringen, parochiefeesten, huisbezoeken, enzovoort. Het kon toen erg druk zijn, met een gewemel van mensen om ons heen. Toen waren we soms blij ons in rust en stilte te kunnen terugtrekken om wat alleen te zijn. Nu we op rust mochten gaan, zijn we meer alleen. Er wordt minder beroep gedaan op onze diensten. Met de jongere generaties hebben we minder contacten. We zijn ook minder mobiel geworden. Gezondheidsproblemen kunnen ons dwingen om thuis of op onze kamer te blijven. In dit meer alleen zijn weten we de vriendschap van enkele getrouwen en de bezoeken van familieleden, kennissen en vroegere medewerkers zeer op prijs te stellen. Ze laten ons aanvoelen dat we er mogen zijn, dat ze ons waarderen en graag zien. In ons meer alleenzijn is het goed te herinneren aan Jezus' woord: **“Toch ben ik niet alleen, want de Vader is met Mij”** (Joh 16, 32). In gebed en stille overweging houden we contact met onze onzichtbare Levenspartner die ons trouw belooft in goede en kwade dagen. Ons celibaat omwille van het Rijk houdt een blijvende keuze in om God te zoeken en in verbondenheid met Hem geluk en vrede te vinden.

Maar er is nog een andere manier waarop we als priester wat meer alleen komen te staan in onze tijd. In de ogen van veel tijdgenoten komen we vreemd over. Ze zijn niet langer goed vertrouwd met wat ons ten diepste roert en bezielt. Ze beschouwen ons wel eens als **zonderlinge figuren**. Ze merken dat wij niet zomaar alle nieuwe trends in cultuur en samenleving volgen. Ze kennen of vermoeden onze kritische reserves ten aanzien van een consumptiemaatschappij die zich dreigt blind te staren op het materiële. Ze weten dat wij eerbied voor het leven en trouwe huwelijksliefde hoogschatten. Ze hebben weet van onze zorg voor de verkondiging van het evangelie, voor gebed en geloofszin. Sommigen vinden dit alles bizar of achterhaald. Ze hebben de grootste vragen bij priesters die met heel hun leven kiezen voor een kerk en een boodschap waar zij amper de zin van ontwaren. Het kan ons pijn doen zo over te komen in de ogen van veel tijdgenoten.

De verleiding kan groot worden om zelf wat te verburgerlijken en de radicaliteit van het evangelie tussen haakjes te zetten. Zo hopen we de sympathie van onze tijdgenoten te verkrijgen. Zou een christelijke grondhouding er niet veeleer in bestaan zelf te blijven zoeken naar verdieping van ons evangelisch leven en dit te combineren met begrip en goedheid voor de mensen van deze tijd. Een harde en veroordelende houding ten aanzien van mensen kan nooit evangelisch zijn. We kunnen vragen hebben bij hun denk- en leefwijze. Maar van Jezus leren we iedere mens te benaderen met de welwillendheid die zijn Vader eigen is.

6/

Onze lange ervaring in het leven en in het pastorale werk heeft ons veel geleerd. We hebben inzichten verzameld, visies ontwikkeld. We maken soms klare diagnoses van de problemen die zich stellen in kerk en wereld. Daarbij weten we dikwijls ook goed te zeggen wat er zou moeten gebeuren om moeilijkheden te voorkomen of te remediëren. Het gaat dan in de lijn van: 'de kerk evolueert te traag en dient meer aansluiting te vinden bij de (post)moderne cultuur' of 'de kerk heeft te veel in een te snel tempo veranderd en zou beste enkele traditionele opvattingen en gebruiken in ere herstellen'. Het is **boeiend na te denken en uit te wisselen over het tijdsgewricht** waarin we zijn terecht gekomen. Maar voor we het goed en wel beseffen, worden dergelijke discussies een stellingenoerlog waarin we hardnekkig vasthouden aan ons gedacht. Nadenken en spreken worden minder boeiend als we enkel beschikken over vastgeroeste ideeën. Discussies worden dan voorspelbaar, saai en onvruchtbaar.

Getuigt het niet van meer vitaliteit als we trouw aan onze grondintuïties toch met een **open geest** aandacht schenken aan al wat nu in kerk en wereld leeft? Het gaat om een vorm van mentale gastvrijheid waarbij we andere, voor ons soms vreemde, overtuigingen toelaten in ons hart en peilen naar de achtergronden en beweegredenen ervan. Getuigt het van christelijk vertrouwen wanneer we

wat angstig gaan schuilen in de kleine kring van vertrouwde gezichten en gedachten? We riskeren dan in een getto of op een geïsoleerd eiland terecht te komen. Het leven wordt boeiend als we in wederzijds respect kunnen praten met mensen die van mening verschillen en bereid zijn om samen te zoeken naar wat waar en betrouwbaar is. In al die contacten is het goed overtuigd te zijn van de blijvende aantrekkingskracht die van de Heer en zijn evangelie zal blijven uitgaan. Hij zal er zijn, ook morgen en voor de komende generaties. Wat een geluk als we kunnen vertrouwen op zijn belofte: *“Zie, Ik maak alles nieuw”* (Apk 21,5).

7/

Priesters worden aanzien als “mensen van geloof”. We kregen een gelovige opvoeding met de woorden en de beelden die daar eertijds voor gebruikt werden. Later gingen we zelf nadenken en studeren. We leerden ons christelijk geloof te integreren in ons persoonlijk leven. We legden eigen accenten en zochten naar nieuwe taal om ons gelovig zijn mee uit te drukken. In de loop der jaren ondervonden we vooral dat het kerkelijke geloven niet langer vanzelfsprekend is in brede lagen van de bevolking. Er groeide misschien ook verwarring in ons eigen hart bij het beluisteren van uiteenlopende theologische richtingen die zich ontwikkelden. Doorgaans beleven we ons **geloof als een kostbare schat**, een bron van zingeving, inspiratie en kracht. We blijven eerlijk zeggen dat we geen rijkere of betere boodschap over God en mens kunnen vinden. Kunnen en mogen geloven in de Vader van Jezus brengt rust en schenkt geborgenheid. Op onze beste momenten kunnen we beamen dat het geloof ons ontspant. Wie vertrouwt in Gods hand te zijn, kan veel dragen en verwerken.

In de pastorale opdrachten die de bisschop ons toevertrouwde, hebben we gepoogd goede gidsen te zijn voor mensen op zoek naar God. Vanuit onze functie werd er van ons verwacht dat wij gelovig en inspirerend konden preken en spreken. Onze taak en de verwachtingen die bij mensen leefden, maakten van ons ook gelovige mensen.

Nu we geen grote verantwoordelijkheden meer dragen, ondervinden we sterker hoe geloven een persoonlijke zaak is, die uitgezuiverd wordt in telkens te hernieuwen keuzes. Het geloof is nooit een veilig bezit.

Het wordt bevestigd vanuit onze omgeving maar ook in ons eigen hart. Soms komen na een lange tijd van rustig geloven scherpe vragen naar boven: 'is Jezus wel verrezen? is Hij waarlijk de Zoon van God? is er leven na de dood? waarom toch zoveel kwaad en lijden in de wereld en in ons hart?'. Ieder van ons kan in een **donkere nacht** terecht komen waarin twijfel ons overmant: 'zijn de bijbelverhalen meer dan verhalen? wie luistert er als ik bid? is God er wel?'. Mochten we met die vragen en twijfels naar de Heer gaan en steeds weer herhalen: *“Ik geloof, kom mijn ongeloof te hulp”* (Mc 9,24).

8/

Bij een nieuwe benoeming hebben we al geleerd wat **loslaten'** betekent. Het was soms met pijn in het hart dat we geliefde mensen en een vertrouwde leefomgeving vaarwel moesten zeggen. Evangelische beschikbaarheid en pastorale gehoorzaamheid dragen ook het prijskaartje van een soms moeilijk afscheid. De onthechting waarover Jezus het heeft, viel ons menselijk gesproken niet altijd even makkelijk. Veel tijd om te treuren was er meestal niet. We kregen een nieuw werkterrein toegewezen. Een nieuwe uitdaging vroeg onze aandacht en beste krachten. Er groeiden nieuwe contacten. Soms waren we zelfs blij eens te mogen herbeginnen. In de laatste periode van ons leven wordt de oproep om los te laten alsmat sterker. Er komt een moment waarop we afscheid nemen van onze laatste werkplek en er geen nieuwe benoeming meer volgt. We voelen ons gelukkig ontlast van al te zware verantwoordelijkheden, maar anderzijds ook wat overbodig worden. Noodgedwongen dienen we afscheid te nemen van een sterk en gezond lichaam om met verzwakte krachten voort te doen. Generatiegenoten komen ons te ontvallen. Wellicht eerder laat dan vroeg leren we dit alles aanvaarden om te leven in het nu, met onze beperkte mogelijkheden.

Ons leven bevat steeds minder grootse plannen en steeds meer herinneringen.

Hier komt het erop aan te **bidden om een goed geheugen**. We hopen dat onze memorie werkt als een goede zeef. Enerzijds vergeten we best één en ander, vooral de minder goede momenten, de ontgoochelingen en de kwetsuren die we opliepen. Wie daar al te veel mee bezig blijft, leeft steeds meer in het verleden, met negatieve gevoelens van wrok of verbittering. Wie de weg opgaat van blijvend zelfbeklag raakt geïmmobiliseerd. Het gaat ons veel beter af als we ons geheugen beschouwen als een kostbaar schrijn waarin we de herinnering bewaren aan het vele goede dat we mochten meemaken. Het is goed ons geheugen te trainen om alles wat van God sprak in ons leven niet te vergeten. In grijze en wat troosteloze dagen is het een genade te kunnen terugvallen op de sterke momenten waarop de Heer ons nabij was (onze roeping, zending, bekering, gebed en sacramenteel leven,...).

Een dergelijke gedachtenis leert ons hopen dat de Heer niet van onze zijde wijkt. Heel ons priesterleven wil immers de gedachtenis aan Jezus Christus levend houden in onze tijd en samenleving. In de Eucharistie willen we de grote heilsdaden die God in Jezus verrichtte blij gedenken en vieren. Heel ons priesterleven wil een antwoord zijn op het woord van de Heer: *"Doe dit tot een gedachtenis aan Mij"* (Lc 22,19).

9/

Als priester gaan we niet met pensioen. We krijgen wel eervol ontslag uit een of andere functie waarvoor we ons als priester hebben ingezet. Maar we blijven priester in dienst van het godsvolk. Vraag

wordt dan wel hoe onze **dienstbaarheid** voor de kerk concreet gestalte krijgt. Meer dan we vermoeden blijft ons gebed een grote dienst aan kerk en wereld. In naam van veel mensen die niet kunnen of willen bidden brengen we God alle lof en eer die Hem toekomt en vertrouwen we Hem hun noden en zorgen toe. Ons getijdengebed biedt ondersteuning aan confraters en andere pastoraal werkenden die aan kerkopbouw doen in deze tijd.

Ook in het voorgaan van de Eucharistie en de bediening van andere sacramenten kunnen we - waar men het ons vraagt - de kerk echt van dienst zijn. Ook in onze bezoeken aan zieken, rouwenden, eenzamen, familie en confraters kunnen we troost en bemoediging brengen bij velen.

Een belangrijke dienstvaak bestaat ongetwijfeld in het opnemen van de geestelijke, pastorale zorg voor onze leeftijdsgenoten. We kennen het best hun gewoontes, hun religieuze opvoeding, hun specifieke vragen in verband met zingeving en geloof. De zorg voor hun geloofsvorming en -verdieping daagt ons uit om ons geestelijk leven te vernieuwen. Hopelijk kunnen al deze vormen van dienstbaarheid behartigd worden in goede verstandhouding met wie nu de volle verantwoordelijkheid dragen in de kerk: de jongere generaties priesters, diakens en pastoraal werkenden. De ervaring en de wijsheid die we hebben opgedaan, willen we graag met hen delen. Dit alles neemt niet weg dat we wel eens vergeten zullen worden en het gevoel krijgen slechts het vijfde wiel aan de wagen te zijn. In dergelijke omstandigheden komt het erop aan niet weg te zinken in zelfbeklag en negatief denken, maar vindingrijk nieuwe kansen te zien waarin we voor mensen heel wat kunnen betekenen. Bij dit alles laten we ons inspireren door het woord van de Heer tot de Twaalf:

“Wie onder u groot wil worden, moet dienaar van u zijn, en wie onder u de eerste wil zijn moet de slaaf van allen zijn, want ook de Mensenzoon is niet gekomen om gediend te worden, maar om te dienen en zijn leven te geven als losprijs voor velen” (Mc 10,43-45).

10/

Priesters staan bekend als ‘mannen van de kerk’. Ze zijn immers de herders van een plaatselijke geloofsgemeenschap ingebed in een diocees. Als gewijde ambtsdragers worden ze ook gemakkelijk vereenzelvigd met het instituut ‘kerk’. We hebben gekozen voor een leven in dienst van de kerk vanuit de overtuiging dat we in haar gemeenschap de levende Christus kunnen ontmoeten. Met de kerk weten we ons gezonden om in de wereld van vandaag de Blijde Boodschap voor te leven en door te vertellen. In zekere zin zijn we getrouwd met de kerkgemeenschap die we in Jezus’ naam mogen voorgaan. Het spreekt dan ook voor zich dat we als priesters sterk de **pijn aanvoelen door de crisis die de kerk nu doormaakt**.

Zeker wie een sterke bloeitijd van de kerk heeft meegemaakt, vraagt zich af vanwaar de achteruitgang komt. Sommigen van ons vragen zich gewetensvol af of ze wel op een goede manier gewerkt hebben? Anderen treden binnen in de heersende kritiek op de kerk en verwijten haar een te trage of een te

snelle evolutie. Ze lijden aan de kerk en willen niet verbergen dat ze moeite hebben met bepaalde kerkelijke standpunten. Velen kennen het gevoel niet goed meer te weten waar het in onze streken met de kerk naartoe gaat.

Vraag is wel hoe we vandaag kunnen leven in een veranderde kerkpositie met onze vragen en onzekerheden. We kunnen het liedje zingen 'heimwee doet ons hart verlangen...' maar ons nuchter verstand zegt dat de tijd van toen niet terugkomt. Kamperen in de nostalgie van 'vroeger was het allemaal beter' biedt geen energie om vandaag creatief kerkewerk te verrichten. Ook de vlucht vooruit in het dromen over een nieuwe Kerk waarin we dan eindelijk volop zouden kunnen werken, laat ons alleen maar wachten op wat niet komt. Wellicht bestaat de kunst erin de **Kerk graag te zien** zoals ze hier en nu concreet bestaat en haar weg zoekt, met haar sterke kanten en haar gebreken. Een dergelijk realisme brengt ons ertoe hier en nu met vertrouwen te doen wat we kunnen. Het is goed ons te blijven engageren als 'rotsmannen' op wie de Heer kan blijven rekenen in de opbouw van zijn Kerk, in de groei van Gods Rijk. Het woord van de Heer tot Petrus blijft tot op vandaag klinken in ons hart: *"Gij zijt Petrus: en op deze steenrots zal ik mijn kerk bouwen en de poorten der hel zullen haar niet overweldigen"* (Mt 16, 18).

11/

Uit het getuigenis van priesters-senioren blijkt dat ze geleidelijk aan en soms noodgedwongen kiezen voor **een stil leven**. Als activiteiten, bezoeken en vrienden in aantal afnemen, gaan we ongewild de stilte binnen. In het begin kan die stilte ons afschrikken en zoeken we haar te ontwijken met het binnenuislawaai van muziek, TV of computer. Mettertijd leren we de diepe zin van een Nazarethbestaan op het spoor komen. Voor het oog van de wereld leven we dikwijls ongezien en onopvallend. We zijn de binnenkamer ingetrokken waar alleen de Vader ons ziet (cf. Mt 6,6). We leren steeds meer leven onder zijn blik die ons met milde goedheid gadeslaat. Onze behoeften nemen af. We hebben hoe langer hoe minder nodig om van binnen gelukkig te zijn en ons te verheugen over de Geest die ons hart bewoont. Het stille gesprek met de Heer wordt een contact dat we niet meer willen missen. Het is niet omdat het stiller wordt rond onze persoon dat we minder zouden leven in groeiende gebedsverbondenheid met de Heer. We voelen de laatste levenslijn die ons in en voorbij de dood zal staande houden in het Verbond met de Levende.

Mgr. Koen Vanhoutte,
Hulpbisschop van het vicariaat Vlaams-Brabant en Mechelen.

Gebed van een Engelse kloosterzuster uit de zeventiende eeuw:

*Heer, U weet beter dan ikzelf,
dat ik ouder word en dat ik eenmaal oud zal zijn.
Bespaar me de noodlottige gewoonte te denken
dat ik over elk onderwerp en in elke situatie iets te zeggen heb.
Bevrijd me van de zucht om ieder anders zaken te regelen.
Maak me bedachtzaam, maar niet zwaarmoedig;
hulpvaardig, maar niet bemoeiziek.*

*Verlos mijn geest van de herhaling van eindeloze details; Geef me vleugels om tot de kern door
te dringen. Zegel mijn lippen, als ik het over mijn eigen pijn en verdriet wil hebben.
Die nemen toe, en naarmate de jaren verstrijken
wordt de verleiding groter ze op te sommen.*

*Ik durf U niet om de genade te vragen
met smaak te luisteren naar de verhalen van andermans klachten;
maar help me die met geduld te aanhoren.*

*Ik durf U ook niet te vragen om een beter geheugen;
maar geef me meer nederigheid en minder eigendunk,
als mijn geheugen in conflict schijn te komen
met de herinneringen van anderen.*

Leer me de prachtige wetenschap dat ik me wel eens vergissen kan.

*Maak me redelijk aardig.
Ik wil bepaald geen heilige worden,
sommige heiligen vormen geen aangenaam gezelschap;
maar een zuur oud mens is één van de triomfantelijkste uitvindingen van de duivel.*

*Schenk me het vermogen goede dingen te zien
op onverwachte plaatsen,
en talenten in onverwachte mensen.*

En geef me, Heer, de genade hun dat te zeggen.

AMEN